

TASCA 4. ELS IMPERIS COLONIALS DELS SEGLES

XIX I XX

El mapa polític d'Àfrica té el seu origen en la colonització al que va ser sotmesa pels estats industrialitzats europeus al llarg del segle XIX i XX i el procés d'independència que dugueren a terme després de la IIª Guerra Mundial

ELS INICIS DE LA COLONITZACIÓ D'ÀFRICA.

Fins mitjans del segle XIX, Àfrica va ser un continent desconegut pels europeus.

A inicis del s. XV començà l'era de les exploracions geogràfiques per part dels portuguesos, que cercaven una ruta per arribar fins les Índies. El 1488 Bartomeu Dias va arribar per primera vegada a l'extrem sud, al Cap de Bona Esperança i deu anys més tard, el 1498, Vasco da Gama, va aconseguir arribar a l'Índia.

Els portuguesos varen anar establint una sèrie d'assentaments i factories al llarg de la costa africana, per proveir els vaixells que anaven a l'Índia. Aquests assentaments eren també centres d'exportació d'esclaus, d'or i ivori de l'interior d'Àfrica, que els portaven els mateixos indígenes. Però l'interior del continent va continuar sent inexplorat.

LA COLONITZACIÓ D'ÀFRICA AL SEGLE XIX

A mitjans del segle XIX tingueren lloc les grans exploracions africanes. Livingstone va ser el primer europeu en explorar els grans llacs, cercant les mítiques fonts del Nil. Stanley va travessar el riu Congo navegant i Brazza va explorar el sud.

Amb la revolució industrial, els estats europeus necessitaven matèries primes per les seves indústries: fosfats, ferro, fustes de qualitat com la caoba i la teca, nous materials com el cautxú, etc. i començaren una cursa per dominar Àfrica. Els capdavanters varen ser Gran Bretanya i França, seguides d'Alemanya, Itàlia, Portugal, Bèlgica i Espanya. A finals del segle XIX, tota Àfrica estava dominada per aquests estats.

El colonitzadors introduïren cultius de plantació a gran escala, com el cafè, el tabac, el te, el sucre. Construïren noves ciutats seguint els models europeus i adaptaren el territori a les seves formes de vida. Els pobles sotmesos varen ser obligats a treballar a les plantacions, a les mines, al ferrocarril, etc.

Després de la IIª Guerra Mundial, els països africans varen començar el procés d'independència, a voltes fruit d'un acord amb la metròpoli, però la majoria varen haver de recórrer a la lluita armada, com Algèria o Kenya. Aquest procés va durar fins finals del segle XX i va donar lloc a la divisió del continent en una sèrie d'estats i fronteres que sovint no responen a la realitat cultural dels pobles i grups ètnics que hi habiten.

TEXT: EL CANAL DE SUEZ

El canal de Suez és un canal artificial que connecta el mar Mediterrani el mar Roig i és la ruta marítima més curta entre Europa i Àsia. Amb 193 km de llargada és la major obra d'enginyeria del segle XIX i el canal artificial més llarg del món.

Va ser dissenyat per l'enginyer francès Ferdinand de Lesseps amb l'objectiu d'escurçar la ruta entre Europa i l'orient asiàtic. Les obres duraren deu anys, entre 1859 i 1869, durant la dominació colonial europea. Francesos i britànics es disputaren el seu control fins que es va establir un acord internacional pel qual no es limitaria el pas de vaixells de cap estat.

Actualment, la seva administració correspon a Egipte i és una important font d'ingressos per aquest estat.

Prop de vint mil vaixells travessen el canal de Suez cada any. El Canal de Suez té un paper essencial en el comerç mundial. El 14% dels productes de l'economia mundial passa pel canal de Suez i té una gran importància per la circulació del petroli del golf Pèrsic cap a Europa

Hi poden passar vaixells fins 240.000 Tm i 20 m de calat, la qual cosa el fa apte pels petroliers de gran tonatge. El seu recorregut dura unes 15 h, ja que els vaixells han d'alentir la velocitat per no remoure el fons del canal.

Altres canals artificials d'importància mundial són el canal de Panamà, construït el 1921 per comunicar l'oceà Atlàntic i el Pacífic i el canal de Corint, a la península grega del Peloponès.

IMPACTES MEDIAMBIENTALS DEL CANAL

Com que el nivell del mar Roig és aproximadament 1,2 m. més elevat que el del Mediterrani, l'aigua flueix lentament cap aquest darrer.

El mar Roig és, en general, més salat i més escàs en nutrients. D'aquesta manera, les espècies del mar Roig tenen majors avantatges i envaeixen la biota Mediterrània i només unes poques

aconsegueixen el contrari. Aquest fenomen migratori és anomenat migració Lessepsiana, en honor a Ferdinand de Lesseps.

Els Llacs Amargs, eren uns llacs naturals d'aigua hipersalina que formen part del Canal de Suez i van blocar la migració d'espècies del Mar Roig al Mediterrani per algunes dècades. Tot i això, a mesura que la salinitat de l'aigua es va igualar amb la del Mar Roig, la barrera per a la migració s'acabà trencant, de manera que

els animals i les plantes del Mar Roig començaren a colonitzar la part est del Mediterrani.

Les espècies invasives originades al Mar Roig s'han convertit en tenir seriosos impactes en l'ecologia Mediterrània, posant en perill algunes espècies locals i endèmiques d'aquesta zona. Actualment al voltant de 300 espècies del mar Roig, sobretot plantes aquàtiques, crustacis i mol·luscs ja s'han identificat al mar Mediterrani, tot i que és molt possible que ni haja més sense identificar. Entre elles, tres espècies de l'alga *Caulerpa racemosa*, procedent d' Austràlia molt agressives que segreguen una substància tòxica i destrueixen les praderes de posidònia autòctones.

Caulerpa racemosa

Posidònia

ACTIVITATS

A.- DEFINICIONS:

- metròpoli
- colònia

Repartiment colonial d'Àfrica

Font: J. Avilés Farré (dir.) (1995). *Atlas histórico universal*. Madrid: El País/Aguilar.

B.- ACTIVITATS DE COMPRESIÓ:

- 1.- Observa el mapa dels imperis colonials africans i pinta de color els diferents imperis colonials. Quin és el més extens?
- 2.- Quins coneixement tenien d'Àfrica els europeus abans de la revolució industrial?
- 3.- Quina era la raó principal dels estats industrials per a dominar Àfrica?
- 4.- Cita tres matèries primes que obtenien d'Àfrica els colonitzadors
- 5.- Tot i la gran extensió de l'imperi francès, per quin motiu no era massa rendible?
- 6.- Quins innovacions pròpies dels estats industrials introduïren els colonitzadors a Àfrica?
- 7.- Quin era l'objectiu fonamental del canal de Suez?
- 8.- Quin és el problema ecològic que ha produït el canal en el Mediterrani?
- 8.- Per què és tan important avui el canal?